

Vlaams
Parlement

ingediend op **1862** (2018-2019) – Nr. 2
3 april 2019 (2018-2019)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Johan Danen en Wilfried Vandaele

over het voorstel van resolutie

van Bert Moyaers

betreffende een verbod op het gebruik van
SBR-rubbergranulaat op sportvelden

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele, Elke Wouters;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Bart Tommelein;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Nadia Sminate, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Orry Van de Wauwer;
Willem-Frederik Schiltz, Sas van Rouveroi;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Documenten in het dossier:

1862 (2018-2019) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

1. Toelichting	4
2. Bespreking	6
3. Stemming	7
Gebruikte afkortingen	8

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn besprak op 26 maart 2019 het voorstel van resolutie van Bert Moyaers betreffende een verbod op het gebruik van SBR-rubbergranulaat op sportvelden (*Parl.St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1862/1).

1. Toelichting

Foute recycling

Bert Moyaers licht het voorstel toe. Het gebruik van rubberkorrels voor sportvelden is een schoolvoorbeeld van recycling zoals zij níét hoort te zijn. Door het uitloggen van zware metalen als zink en minerale oliën raakt de bodem onder dergelijke kunstgrasvelden in sterke mate vervuild. Bovendien is er van milieuwinst geen sprake, want het is net de versnippering van de autobanden die ervoor zorgt dat veel meer schadelijke stoffen sneller in het milieu terechtkomen. Dat blijkt ook uit de ecologische schade rondom de aangelegde terreinen. Naast grote hoeveelheden zink, die in bodem, grond- en oppervlaktewater verdwijnen, verspreidt het rubbergranulaat zich ook in de omgeving: dieren eten het op, micro- en nanodeeltjes blijven aan kleding en schoenen plakken enzovoort. Ze dragen op die manier bij aan de veelbesproken plasticsoep. De milieu-impact van de uitloging van die stoffen is dermate groot, dat de verantwoordelijkheid van de overheid aan de orde komt.

Onduidelijke onderlaag kunstgrasvelden

Het gebruik van rubbergranulaat in kunstgrasvelden kwam al aan bod in deze commissie maar ook in die voor Sport en Welzijn (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2017-18, nr. 728 en 1521). Hier stelde hij begin vorig jaar een vraag over de impact van de uitloging, in antwoord waarop de toenmalige minister verwees naar een VITO-studie in 2013 in opdracht van OVAM. Daarin werden echter totaal geen bodemonsters bestudeerd om na te gaan wat het effect is op de bodem. Daarna is geen enkele andere studie meer verricht naar het milieueffect van granulaat uit gerecycleerde afvalbanden. Daardoor bestaat er ook geen duidelijkheid over hoeveel velden, bermbodems en/of waterbodems verontreinigd zijn door het uitloggen van stoffen uit SBR.

Bij de afdanking van de kunstgrasvelden moeten alle componenten, waaronder het rubbergranulaat, de kunstgrasmatten en de onderlaag, afgevoerd worden naar inrichtingen die vergund zijn voor de verwerking van dergelijke afvalstoffen. Op dit moment heerst echter over de VLAREMA-artikelen onvoldoende duidelijkheid, waardoor ze de ongerustheid en de twijfels die er bij de bevolking over de potentiële gezondheids- en milieurisico's van rubbergranulaat op kunstgrasvelden zijn, niet kunnen wegnemen.

Grootschalige milieuovertredingen

De bal ging aan het rollen in Nederland, toen milieuorganisatie Recycling Netwerk in september 2017 aangifte deed van grootschalige milieuovertredingen met afval van autobanden. In oktober zond het onderzoeksprogramma Zembla de reportage 'Tot op de bodem' uit, wat aanleiding gaf tot een reeks parlementaire vragen. Daarop kreeg het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu de opdracht om de milieueffecten door de verspreiding van SBR-rubbergranulaat in de omgeving in beeld te brengen.

Wetenschappelijk onderzoek

Op 2 juli 2018 werd het onderzoek uitgebracht. De onderzoeken van het RIVM en de waterschappen tonen aan dat het rubbergranulaat bij de onderzochte

sportvelden tot ernstige milieuproblemen leidt. In de gemeenten waar de bermen en de sloten naast de sportvelden zijn onderzocht, blijkt overal sprake van een milieuprobleem en in de meeste gevallen zijn de milieunormen overschreden voor zowel de bodem als het water. RIVM beveelt dan ook aan om maatregelen te treffen om de verspreiding van rubberkorrels naar de bermgrond te voorkomen en om de uitstoot van stoffen via het drainagewater te beperken.

Impact op gezondheid en milieu

Van het instrooimateriaal zelf, dus ook de fel gecontesteerde rubberkorrels, kan men tot vandaag nog altijd niet met zekerheid zeggen dat het 100 procent onschadelijk is voor de gezondheid, maar wel dat ongeveer 50 procent in het milieu verdwijnt. Dat blijkt uit een Nederlands onderzoek, dat leert dat uitgerekend de velden die met rubberkorrels zijn ingestrooid, de meeste 'infill' verliezen. Net van die rubberkorrels is onomstotelijk bewezen dat er kankerverwekkende stoffen in zitten, die dan ook nog eens uit dat rubber vrijkomen. Er kan dus worden gesteld dat granulaat uit gerecycleerde afvalbanden, afkomstig uit kunstgrasvelden, een bron is voor de verspreiding van microplastics.

In Vlaanderen bleek in maart 2017 uit gezamenlijk onderzoek van de Universiteit Hasselt en Het Belang van Limburg naar de aanwezigheid van schadelijke stoffen in rubberkorrels dat 19 van de in totaal 21 onderzochte kunstgrasvelden kankerverwekkende stoffen bevatten, in concentraties tot meer dan 15 keer boven de voor consumenten opgelegde norm. Liefst 16 van de 21 velden kregen op korte termijn een alternatief instrooimiddel.

In Wallonië had een reportage van de RTBF tot gevolg dat er een nieuw normatief kader kwam voor nieuw aan te leggen kunstgrasvelden met SBR. Het kader omvat strengere normen voor de concentratie van paks in het SBR (maximaal 20 mg/kg) en de aanwezigheid van zware metalen. Bovendien kan er geen subsidie meer worden verkregen zonder attest van een erkend laboratorium dat de monsters afoetst. Tot slot in dit verband roept de Waalse overheid op om samen met de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid en de Vlaamse en Brusselse overheden een gezamenlijke strategie te ontwikkelen. Een eerste overleg daarover heeft eind vorig jaar plaatsgevonden.

In Nederland heeft RIVM geconcludeerd dat het gebruik van rubbergranulaat op kunstgrasvelden schadelijk kan zijn voor het milieu in de directe omgeving van de velden maar ook voor het ecosysteem, omdat het de biodiversiteit zwaar aantast. Het milieu is vooral gevoelig voor hoge concentraties zink, waarvan in Nederland alleen al jaarlijks ongeveer 10 ton in de natuur verdwijnt. Dat er naast metalen ook verhoogde emissies van andere stoffen als paks en benzothiazolen uit het rubbergranulaat vrijkomen, is eveneens bewezen. Samengevat verdwijnt per veld jaarlijks 500kg rubbergranulaat, meegenomen door mensen of door de wind, en uiteindelijk als microplastics naar de zee afgevoerd. Op die manier dragen kunstgrasvelden volgens het rapport absoluut bij aan de verspreiding van microplastics.

In Frankrijk werd in augustus 2018 een uitgebreide literatuurstudie uitgevoerd door Anses, die waarschuwt voor de negatieve effecten op het milieu, vooral door de aanwezigheid van zink, hormoonverstorende stoffen en de gecreëerde hitte-eilanden.

Duitsland kwam tot de bevinding dat SBR op de vijfde plaats staat van de mogelijke primaire bronnen van microplastics.

In Noorwegen diende het Noorse Milieuagentschap een voorstel voor regelgeving in, dat op 1 januari 2019 in werking trad. In de verordening is een vervangings-

verplichting opgenomen als zich milieuvriendelijke materialen als alternatief aandienen.

In Zweden constateerde het chemicaliënagentschap KEMI dat rubbergranulaat de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen en microplastics in het milieu vergroot. Het raadt daarom de nieuwe installatie van kunstgrasvelden met rubbergranulaat af.

Pleidooi bij Europa voor strengere normen

Ondertussen heeft Nederland bij de Europese instanties gepleit voor strengere normen. Het vroeg het ECHA er een uit te vaardigen voor kankerverwekkende stoffen in rubbergranulaat, om voetballers en kinderen beter te beschermen.

Besluit

Het lid komt tot zijn conclusie. Overal in Vlaanderen sporten duizenden volwassenen en kinderen wekelijks op kunstgrasvelden die ingestrooid zijn met rubberkorrels, ondanks het feit dat bewezen is dat ze een resem giftige stoffen bevatten, die mogelijk kankerverwekkend zijn, en ondanks het feit dat in de praktijk is aangetoond dat ze verantwoordelijk zijn voor de verspreiding van microplastics in het milieu. Wat de verantwoordelijke ministers in Vlaanderen aanvankelijk afdeden als een storm in een glas water, is intussen over heel Europa een hot item geworden. Toxicologen en milieu- en gezondheidsinstanties bepleiten al geruime tijd het voorzichtigheidsprincipe en de vervanging van de rubberkorrels, omdat voldoende veilige alternatieven voorhanden zijn. Volgens de indieners heeft de Vlaamse overheid de verantwoordelijkheid het goede voorbeeld te geven.

De Vlaamse Regering wordt gevraagd om: 1° een handleiding uit te werken die op een vergelijkbare manier als in Zweden de nieuwe installatie van kunstgrasvelden met rubbergranulaat afraadt en een beleid uit te stippelen dat het gebruik van veilige alternatieve instrooimiddelen stimuleert; 2° een onafhankelijk en toereikend onderzoek uit te voeren naar potentiële milieu- en gezondheidsrisico's van SBR-rubbergranulaat op kunstgrasvelden in Vlaanderen; 3° een moratorium in te stellen op de verkoop van rubbergranulaat aan particulieren en op het gebruik van rubbergranulaat op sportvelden zolang de resultaten van het onderzoek niet bekend zijn; 4° de 'einde afvalstatus' van SBR-rubbergranulaat te herbekijken en samen met de bevoegde ministers van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Waalse Gewest een gezamenlijke positie en strategie te bepalen; 5° op Europees vlak mee de normen te verstrengen in de zin van het Nederlandse voorstel en te pleiten voor een Europees moratorium op het gebruik van SBR-rubbergranulaat.

2. Bespreking

Elke Wouters bevestigt de genoemde onderzoeken in Vlaanderen. Geen enkel toont evenwel de schadelijkheid voor de gezondheid aan. Haar fractie steunt het voorstel dan ook niet.

Johan Danen weet dat soms jarenlange studies nodig zijn om sommige mensen te overtuigen van gezondheidseffecten. Dat is gebleken bij zowel asbest als roken. Daarom pleit hij voor het voorzorgsprincipe en steunt zijn fractie het voorstel wel.

Bert Moyaers herhaalt dat VITO in 2013 een studie uitvoerde in opdracht van OVAM, maar dat daarin geen enkel bodemonster werd bestudeerd. De studie in 2017 van de Universiteit Hasselt in samenwerking met een toxicoloog van de KU Leuven vraagt juist wel om het voorzorgsprincipe te hanteren. Er zijn

bovendien voldoende alternatieven. Waarom zou Vlaanderen daar niet voor kiezen, nu zoveel microplastics in het milieu verdwijnen?

Tinne Rombouts verwijst naar eerdere discussies in de commissie. Wat de gezondheid betreft, gaat zij ervan uit dat mensen bij de aankoop van producten zeker het voorzorgsprincipe hanteren. Om te vermijden dat een en ander in het milieu terechtkomt, zijn al voorzorgen genomen in de bestaande regelgeving, die volgens haar duidelijk is. Haar fractie ondersteunt het voorstel dan ook niet.

Bert Moyaers vult aan dat de genoemde studie uit 2013 beperkt was tot twee soorten onderbouw: in lavasteen en kalksteenslag. Er zijn echter veel andere soorten onderlagen. De absorptiekwiteit daarvan is nooit onderzocht door OVAM of een andere instantie. De beweerde duidelijkheid bestaat volgens hem dan ook absoluut niet. Men weet niet bij hoeveel velden de (water)bodem verontreinigd is.

3. Stemming

Ter stemming gelegd wordt het voorstel van resolutie van Bert Moyaers betreffende een verbod op het gebruik van SBR-rubbergranulaat op sportvelden, verworpen met 6 stemmen tegen 2.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Johan DANEN
Wilfried VANDAELE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Anses	Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail (Frankrijk)
ECHA	European Chemicals Agency (Europees Agentschap voor chemische stoffen)
KEMI	Kemikalieinspektionen (Zweden)
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
pak	polycyclische aromatische koolwaterstof (meervoud: paks)
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (Nederlands)
SBR	styrene-butadiene rubber
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaal-kringlopen en afvalstoffen